

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ב, 2012
מספר השאלון: 904041
לנבחנים אקסטרניים — 45
תכנית הלימודים (לשאלון 45 בלבד)
נספח:

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שתיים ושלושה רבעים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון: שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה־20)
פרק שני: סיפור קצר
פרק שלישי: דרמה
פרק רביעי: רומאן וספרי קריאה
כל הפרקים בבחינה הם חובה.
ענה על השאלות לפי ההוראות האלה:
מהפרק הראשון (שירה) ענה על שתי שאלות (24 נקודות).
מהפרק השני (סיפור קצר) ענה על שתי שאלות (24 נקודות).
בכל אחד מהפרקים השלישי (דרמה) והרביעי (רומאן וספרי קריאה) ענה על
שאלה אחת (לכל שאלה — 26 נקודות; סה"כ — $26 \times 2 = 52$ נקודות).
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) מילון לפי בחירת הנבחן.
(2) לנבחנים אינטרניים: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו.
(3) לנבחנים אקסטרניים: תכנית הלימודים מצורפת.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה
שבחרת להשיב עליה.
(2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
(3) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת את רשימת היצירות
שנלמדו.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיטות (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיטות" בראש כל עמוד טיטות. רישום טיטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה־20)

ענה על שתיים מהשאלות 1-16 (לכל שאלה — 12 נקודות).

שירת ימי הביניים

1. לפניך שני שירים מאת שמואל הנגיד — "הִים בִּינִי וּבִינְךָ", "בְּכֹר אֲמִי" — ואחריהם שאלה. קרא את השיר שלמדת (אחד בלבד), וענה על השאלה.

הִים בִּינִי וּבִינְךָ / שמואל הנגיד

הִים בִּינִי וּבִינְךָ / וְלֹא אֶטֶה לְחִלּוֹתְךָ
וְלֹא אֲרוֹץ בְּלֵב חֶרֶד / וְאֶשֶׁב עַל קְבוּרָתְךָ?
אֲמַת, אִם אֶעֱשֶׂה כְּזֹאת / אֵהִי בּוֹגֵד בְּאַחֲזָתְךָ!
אָהָה, אָחִי, אֲנִי יוֹשֵׁב / עָלֶי קְבֻרָתְךָ לְעִמָּתְךָ,
לְךָ מְכָאוֹב בְּתוֹךְ לְבִי / כְּמְכָאוֹבִי בְּמִיתָתְךָ.
וְאִם אֶתֵּן לְךָ שְׁלוֹם — / וְלֹא אֶשְׁמַע תְּשׁוּבָתְךָ,
וְלֹא תֵצֵא לְפָנַי / בְּיוֹם בּוֹאִי לְאַדְמָתְךָ,
וְלֹא תִשְׁחַק בְּקִרְבִּי / וְלֹא אֶשְׁחַק בְּקִרְבָּתְךָ,
וְלֹא תִרְאֶה תְמוּנָתִי / וְלֹא אֶרְאֶה תְמוּנָתְךָ,
לְמַעַן כִּי שְׂאוֹל בֵּיתְךָ / וּבִקְבֹר מְעוֹנָתְךָ —
בְּכֹר אָבִי וּבֶן אֲמִי, / שְׁלוֹמִים לְךָ בְּאַחֲרִיתְךָ,
וְרוּחַ אֵל תְּהִי נֹחָה / עָלֶי רוּחְךָ וְנִשְׁמָתְךָ!
אֲנִי הוֹלֵךְ לְאַרְצִי, כִּי / בְּאַרְץ סִגְרוֹ אוֹתְךָ.
וְאֲנוּם עֵת וְאִיקָץ עֵת — / וְאַתָּה לְעַד בְּנוֹמָתְךָ,
וְעַד בּוֹא יוֹם חֲלִיפָתִי / בְּלִבִּי אֵשׁ פְּרִידָתְךָ!

(שים לב: שיר נוסף והשאלה בעמוד הבא.)

בְּכוֹר אֲמִי / שמואל הנגיד

בְּכוֹר אֲמִי, בְּכוֹר מֹות חֲמָסָךְ / וּמִזֶּה עֵת נִטוֹת שְׁמֶשׁ יִיכָסֶּךְ,
וְלַעֲרֹב יִהְיֶי בִּינִי וּבִינְךָ / אֲבָנִים וַעֲפָר אֶרֶץ לְמָסָךְ,
וְלֹא הוֹעִיל לָךְ הוֹנֵךְ וְהוֹדֵךְ / בְּיוֹם אִידֶךָ, וְלֹא כִסֶּךְ וְכוֹסֶךָ.
נִשְׁקָתִיךָ – וְלֹא שֵׁת לְבָבְךָ, / וְאֵת שׁוֹכֵב כְּאִישׁ בָּרִיא בַּעֲרָשְׁךָ,
וְצַעֲקָתִי – וְלֹא תִשֵּׁב, לְמַעַן / לְשׁוֹנְךָ מְלִדְבָר סֹר וְחָשֶׁךְ.
וְיִשְׁנֵת שְׁנַת עוֹלָם אֲשֶׁר צוּר / עָלִי כָל מַעֲשֵׂיו הַפִּיל וְנָסָךְ,
וְהִשְׁקוּךָ בְּכֻלָּח כּוֹס תְּמוּתָה / וְכִמְעַט קֵט אֲנִי שׁוֹתָה בְּכוֹסֶךָ!

הסבר כיצד באה לידי ביטוי תחושת האובדן של הדובר בשיר שלמדת, והדגם שני אמצעים אמנותיים המעצבים תחושה זו.

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרינו.

כְּאֲבִי רַב / שלמה אברגבירול

כְּאֲבִי רַב וּמִכְתִּי אֲנוּשָׁה / וְכַחֲזִי סֹר וַעֲצָמוּתִי חֲלוּשָׁה,
וְאֵין מְבָרַח וְאֵין מְנוּס לְנַפְשִׁי, / וְאֵין מְקוֹם תְּהִי לִי בּוֹ נִפְיִשָּׁה.
שְׁלֹשָׁה אֲסָפוּ עָלַי לְכָלוֹת / שָׁאֵר גּוֹפִי וְרוּחִי הֶעֱנוּשָׁה:
גָּדַל עוֹן וְרַב מְכָאוֹב וּפְרוּד – / וּמִי יוֹכֵל עֲמֹד לִפְנֵי שְׁלֹשָׁה?
הֵיטָב אֲנִי וְאֵם תַּנִּין, אֱלֹהִי, / וְכִי בְרִזָּל עֲצָמִי אוֹ נְחוּשָׁה?
אֲשֶׁר כָּל עֵת יִסְבּוּנִי תִלְאוֹת, / כְּאֵלּוּ הֵם מְסוּרִים לִי יְרֻשָּׁה,
וְתִדְרֹשׁ לְעוֹנֵי רַק, כְּאֵלּוּ / לָךְ אֵין עַל בְּנֵי אָדָם דְּרִישָׁה!
רְאֵה נָא בְּעֵמֶל עֲבָדְךָ וְעִנּוֹ / וְכִי נִפְשׁוֹ כְּמוֹ דָּאָה יְקוּשָׁה –
וְאֶהְיָ לָךְ לְעוֹלָמִים לְעַבְדִּי / וְלֹא אֲשָׁאֵל עֲדִי נִצַּח חֲפִישָׁה.

הסבר את מצבו של הדובר בשיר, והדגם שני אמצעים אמנותיים המעצבים מצב זה.

שירת ביאליק

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

תְּרוּזָה יָפָה / חיים נחמן ביאליק

תְּרוּזָה יָפָה וְעֵבֶתָה
עַל הַיָּאֵר עוֹמְדַת מְטָה;
כָּל-הַיּוֹם בְּמִים צוֹפָה,
חוֹשֶׁבָה: מַה-יִּהְיֶה בְּסוֹפָה?

גְּדֹלָה, פְּרָחָה, רִיחָה וְלֶף,
אָכִיב בָּא וְאָכִיב חֶלֶף;
כָּבֵד מְגִיעִים יָמִים קָרִים –
וְאֵנָה בָּאוּ הַצִּפּוּרִים?

וּבְתוֹךְ חֲדָרָה מוֹל הַמְּרָאָה
עוֹמְדָה כָּל-הַיּוֹם הַנֶּעְרָה,
כָּל-הַיּוֹם בְּדַמוּתָה צוֹפָה,
חוֹשֶׁבָה: מַה-יִּהְיֶה בְּסוֹפָה?

גְּדֹלָה, פְּרָחָה, רִיחָה וְלֶף,
אָכִיב בָּא וְאָכִיב חֶלֶף;
אֲנָחוֹת לַיִל וַיְמֵי שְׁמוּרִים –
וְהִיכֵן הַמָּה הַבְּחוּרִים!

הסבר את התפקיד של תיאורי הטבע בשיר. הדגם את דבריך.

/המשך בעמוד 5/

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶךָ / חיים נחמן ביאליק

הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶךָ,
וְהִי לִי אִם וְאַחֲוֹת,
וְהִי חִיקֶךָ מְקַלֵּט רֹאשִׁי,
קַן-תְּפִלוֹתֵי הַגִּדְחוֹת.

וּבַעֲת רַחֲמִים, בֵּין-הַשְּׁמָשׁוֹת,
שְׁחִי וְאַגֵּל לְךָ סוּד יְסוּרֵי:
אוֹמְרִים, יֵשׁ בְּעוֹלָם נְעוּרִים –
הֵיכָן נְעוּרֵי?

וְעוֹד רַו אֶחָד לְךָ אֶתְנִידָה:
נִפְשִׁי נִשְׂרָפָה בְּלִהְבָּה;
אוֹמְרִים, אֵהְיָה יֵשׁ בְּעוֹלָם –
מֵה-זֹאת אֶהְבָּה?

הַכּוֹכָבִים רָמוּ אוֹתִי,
הִזָּה חֲלוֹם – אֵךְ גַּם הוּא עֶבֶר;
עָתָה אֵין לִי כְּלוֹם בְּעוֹלָם –
אֵין לִי דָבָר.

הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶךָ,
וְהִי לִי אִם וְאַחֲוֹת,
וְהִי חִיקֶךָ מְקַלֵּט רֹאשִׁי,
קַן-תְּפִלוֹתֵי הַגִּדְחוֹת.

תאר את מצבו של הדובר בשיר, והסבר כיצד שניים מהאמצעים הרטוריים – פנייה, שאלה, חזרה – מבטאים מצב זה.

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

לנתיבך הנעלם / חיים נחמן ביאליק

לנתיבך הנעלם בסופה זנקת
ותפריצי פתאום בית-כלאך,
ומסביבות אהלי לנצח מחקת
את-עקבות פעמיך וצלך;
במנוסת בהלה לדריך יצאת,
ובצאתך – עם צורך למרחק נשאת
את-מצהלות צחוקך – את-פעמון זהבך,
את-להבות גילך ומדורות לבבך;
אך אחת נשית: ברפת שלומי ושלומך,
ובחפזך ותשי
בנזית קטונך גם נעל של משי,
ועל אדן החלון – אגדת חבצלותי
וצרור חלמותי
ואותי – –

באשר את שם – הני ברוכה ממקומך!
עמך אנכי בסערה, אחותי!
ואם את צוח סער ואני כבד חלמות –
עד ראש גבעות עולם ועד ירכתי תהמות
ירדפך יגון כל-לילותי וימי;
ונשוא אברותיך – ואת גם לא תראי –
אנכי, ענן ועף קודר, צרירי,
אל אשר תשוטי אשרך פעמי,
ובפרשי ממרומי, ובאשר אבאה,
צל מגור ושאה –
אפסלח לב-עולם בברקי ורעמי
ואחיהו בגשמי
ובשירי.

כיצד מתוארת בשיר דמות האהובה שעזבה, וכיצד מתוארת דמותו של הדובר?
הסבר את התרומה של תיאורים אלה להבנת השיר.

שירת המאה ה־20

שירי זלדה

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שְׁנֵי יְסוּדוֹת / זלדה

הִלְהָבָה אוֹמֶרֶת לְבְרוֹשׁ
כְּאֶשֶׁר אָנִי רוֹאָה
כְּמָה אֶתָּה שְׁאֵנָן
כְּמָה עוֹטָה גֵּאוֹן
מִשֶּׁהוּ בְּתוֹכִי מִשְׁתּוֹלֵל
אֵיךְ אֶפְשֶׁר לַעֲבֹר אֶת הַחַיִּים
הַנּוֹרָאִים הָאֵלֶּה
בְּלִי שְׂמֵץ שֶׁל טְרוֹף
בְּלִי שְׂמֵץ שֶׁל רוֹחַנִיּוֹת
בְּלִי שְׂמֵץ שֶׁל דְּמִיוֹן
בְּלִי שְׂמֵץ שֶׁל חֲרוּת
בְּגִאָוָה עֲתִיקָה וְקוֹדֶרֶת.
לוֹ יִכְלָתִי הֵייתִי שׁוֹרֶפֶת
אֶת הַמִּמְסָד
שֶׁשָּׁמוּ תְּקוּפוֹת הַשָּׁנָה
וְאֶת הַתְּלוּת הָאֲרוּרָה שֶׁלִּךָ
בְּאֲדָמָה, בְּאוֹר, בְּשֶׁמֶשׁ, בְּמָטָר וּבִטֵּל.
הַבְּרוֹשׁ שׁוֹתֵק,
הוּא יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טְרוֹף
שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲרוּת
שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דְּמִיוֹן
שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוֹחַנִיּוֹת
אֵךְ הַשְּׁלֵהֶבֶת לֹא תִּבֵּן
הַשְּׁלֵהֶבֶת לֹא תֵּאֱמִין.

הסבר את התרומה של שתי השורות האחרונות להבנת השיר.

7. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

כל שושנה / זלדה

כל שושנה היא אי
של השלום המבטח,
השלום הנצחי.

בכל שושנה מתגוררת
צפור ספירית
ששמה "וכתתו".

ונדמה
כה קרוב
אור השושנה,
כה קרוב
ניחוה,
כה קרוב
שקט העלים,
כה קרוב
אותו אי –
קח סירה
וחצה את ים האש.

הסבר והדגם את העיצוב של השושנה בשיר, וכתוב מה היא מסמלת.

8. לפניך שני שירים מאת זלדה – "כֹּאֲשֶׁר הָיְיִת פֶּה" ו"צִפּוֹר אַחוּזֵת קֶסֶם" – ואחריהם שאלה.
קרא את השיר שלמדת (אחד בלבד), וענה על השאלה.

כֹּאֲשֶׁר הָיְיִת פֶּה / זלדה	צִפּוֹר אַחוּזֵת קֶסֶם / זלדה
כֹּאֲשֶׁר הָיְיִת פֶּה וּמִבְטָה הַחוּם מִגֵּן עָלַי וּמִחֲשָׁבוֹתֵינוּ נוֹגְעוֹת פֶּתַע כָּנָף אֶל כָּנָף.	כֹּאֲשֶׁר הַגּוֹף הָרַף מֵט לִנְפֹל וְהוּא מְגַלֶּה חֲרָדוֹ מִפְּנֵי הַקֶּץ לְנִשְׁמָה, מִצְמִיחַ עֵץ הַשְּׁגָרָה הַנִּמּוֹךְ שְׁאֵבֶק אֲכָלוּ עֲלִים יִרְקִים פֶּתָאם. כִּי מֵרִיחַ הָאֵין יִפְרִיחַ הַדּוֹר נֶאֱהָ וּבְצִמְרָתוֹ צִפּוֹר אַחוּזֵת קֶסֶם.
כֹּאֲשֶׁר הָיְיִת עֵמֶדִי בְּתוֹךְ הַדְּבָרִים הַחוֹלְפִים הָיוּ הַקִּירוֹת בְּנֵי-בֵית קִשְׁיִשִּׁים שֶׁסָּפְרוּ מַעֲשִׂיֹת עֲתִיקוֹת בְּעָרֶב כֹּאֲשֶׁר שְׁתִּינוּ תֵּה.	עֲכָשׁוּ הַקִּירוֹת אֵינָם מַחֲסֶה הֵם הִסְתַּגְּרוּ בְּשִׁתְּיָקְתָם וְלֹא יִשְׁגִּיחוּ בְּנִפְלִי עֲכָשׁוּ הַקִּירוֹת סִיד וּמֶלֶט יְסוֹד זֶר חֹמֶר לֹא עוֹנֶה כְּמוֹת.

איזה שינוי מתואר בשיר שלמדת? הסבר והדגם.

הצג שני אמצעים אמנותיים המעצבים שינוי זה בשיר.

שירי לאה גולדברג

9. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

חמסין של ניסן / לאה גולדברג

אֶכֶן אֲדַע, זֶה יוֹם לֵיל תְּמוּזָה
וְלֹא נִפְל דָּבָר וְלֹא אֲרַע
וְלֹא יִבְדִּיל בֵּינוּ לְבֵין יָמִים
צִיּוֹן וְאוֹת אֲשֶׁר מְטוֹב עַד רַע.

וְרַק לְשֹׁמֵשׁ רֵיחַ שֶׁל יַסְמִין,
וְרַק לְאֶבֶן קוֹל שֶׁל לֵב פּוֹעֵם,
וְרַק לְעֶרֶב צָבַע שֶׁל תַּפּוּז,
וְרַק לַחֹל שְׁפָתִים מְנַשְׁקוֹת.

אֵיךְ אֶזְכְּרֶנּוּ, אֶלְמוּנֵי, סֶתְמֵי,
אֵיכָה אֲשֶׁמֶר חֲסִדוֹ הַפְּתָאוּמֵי,
אֵיךְ אֶאֱמִין שְׁיוֹם אֶחָד הָיָה
כָּל נִיד וְרֵיחַ עֶצֶם מַעֲצָמִי?

כִּי כָּל אֵילָן הָיָה מִפָּרֶשׁ רוֹטֵט,
וְלִדְמָמָה עֵינַיִם שֶׁל יִלְדָּה,
וְלִדְמָעוֹת נִיחוּחַ הַלְבָּלוּב,
וְשֵׁם הָעִיר כְּשֵׁם אֶהְבְּתִי.

"וְלֹא יִבְדִּיל בֵּינוּ לְבֵין יָמִים..." (שורה שלישית בבית הראשון).

כיצד בכל זאת המשוררת מבדילה בין יום זה ובין ימים אחרים? הסבר והדגם את דבריך.

10. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

שיר ט מתוך: אֶהְבֶּתָה שֶׁל תְּרוּזָה דִּי מוֹן / לאה גולדברג

מְחֻלּוֹנִי וְגַם מְחֻלּוֹנָה
אוֹתוֹ הִנֵּן וְשָׁקָה, אוֹתוֹ הִנֵּן,
יוֹם תָּמִים מִתֵּר לִי לְאַהֲב
אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר לְטֶפֶה עֵינֶיךָ.

מוֹל חֻלּוֹנָה וְגַם מוֹל חֻלּוֹנִי
בְּלִילָה שֶׁר אוֹתוֹ זָמִיר עֲצָמוֹ,
וְעַת יִרְטִיט לְבָךְ בְּחֻלּוֹמוֹ
אֲעוֹר וְאֶזְיֵן לוֹ גַּם אֲנִי.

הָאֶרֶץ הַזֶּקֶן, שָׁבוּ כָּל מַחֲט
אֶת מִבְטָה נֹשֶׁאת כְּטֵל טְהוֹר,
עַם בֶּקֶר יִקְדְּמִנִי בְּבִרְכָּה –

דְּבָרִים רַבִּים מְאֹד אֶהְבְּנוּ יַחַד,
אֶךְ לֹא זָרַח בְּאֶשְׁנֵבֶךְ הָאוֹר
עַת בְּדִידוּתִי נִנְעָה בְּבִידוּתֶךָ.

בשלושת הבתים הראשונים הדוברת מרגישה קרבה לאהובה, ובבית האחרון הקרבה מתגלה כריחוק.

הסבר והדגם כיצד התמונות בארבעת בתי השיר מדגישות את הקרבה והריחוק.

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

שיר א מתוך: מבית אמי / לאה גולדברג

מתה אמה של אמי
באביב ימיה. ובתה
לא זכרה את פניה. דיוקנה החרוט
על לבו של סבי
נמחה מעולם הדמויות
אחרי מותו.

רק הראי שלה נשמר בבית,
העמיק מרב שנים במשבצת הכסף.
ואני, נכדתה החורגת, שאינני דומה לה,
מביטה היום אל תוכו כאל תוף
אגם הסומן אוצרותיו
מתחת למים.

עמק מאד, מאחורי פני,
אני רואה אשה צעירה
ורדת לתנים מחיכת.
ופאה נכרית לראשה.
היא עונדת
עגיל מארף אל תנוף אונה. משחילתהו
בנקב זעיר בפשר הענ
של האון.

עמק מאד, מאחורי פני, קורנת
זהובית בהירה של עיניה.
והראי ממשיך את מסרת
המשפחה:
שהיא היתה יפה מאד.

כיצד המשוררת מתארת את סבתא שלה, ואילו רגשות באים לידי ביטוי בתיאור זה? הסבר את
דברך.

/המשך בעמוד 13/

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

הַאֲמָנָם עוֹד יָבוֹאוּ יָמִים / לאה גולדברג

הַאֲמָנָם עוֹד יָבוֹאוּ יָמִים בְּסִלְיָהּ וּבְחֶסֶד,
וְתִלְכִי בַשָּׂדֶה, וְתִלְכִי בּוֹ כַּהֲלֹךְ הַתָּמָם,
וּמִחֲשׁוֹף כַּף־רִגְלֶךָ יִלְטֶף בְּעֲלֵי הָאֶסְפָּסֶת,
אוֹ שְׁלִפ־שֶׁבֶלִים יִדְקְרוּךְ וְתִמְתַּק דְּקִירָתָם.

אוֹ מָטָר יִשְׁיגֶךָ בַּעֲדַת טְפוֹתָיו הַדּוֹפְקֹת
עַל כְּתִפֶּיךָ, חֲנוּף, צִנּוֹרֶךָ, וְרֹאשְׁךָ רֵעֵנִי.
וְתִלְכִי בַשָּׂדֶה הָרֹטֵב וְיִרְחֵב בְּךָ הַשָּׁקֵט
כְּאוֹר בְּשׁוּלֵי הָעֵנָן.

וְנִשְׁמַת אֶת רִיחוֹ שֶׁל הַתָּלָם נָשׁוּם וְרִגּוּעַ,
וְרֹאֵית אֶת הַשֶּׁמֶשׁ בְּרֹאֵי־הַשְּׁלוּלִית הַזֶּהָבִי,
וּפְשׁוּטִים הַדְּבָרִים וְחַיִּים, וּמִתָּר בָּם לְנִגּוּעַ,
וּמִתָּר, וּמִתָּר לְאַהֲבָה.

אֶת תִּלְכִי בַשָּׂדֶה. לְבַדְּךָ, לֹא נִצְרָכָת בְּלֶחֶט
הַשְּׂרָפוֹת, בְּדֶרֶכִים שֶׁסָּמְרוּ מֵאִמָּה וּמִדָּם.
וּבִישָׁר־לֵב שׁוֹב תִּהְיִי עֲנוּה וְנִכְנָעַת
כְּאַחַד הַדְּשָׁאִים, כְּאַחַד הָאֲדָמָם.

בשיר זה הדוברת מבטאת את היחס שלה לטבע באמצעות חוויות הקשורות לחושים שלה.

הסבר והדגם קביעה זו.

שירי ארז ביטון

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שיר זְהֵרָה אֶלְפִסְיָה / ארז ביטון

זְהֵרָה אֶלְפִסְיָה
זְמַרְתָּ הַחֶצֶר אֶצֶל מַחְמַד הַחֲמִישִׁי בְּרֶבֶת שְׁבִמְרוֹק.
אוֹמְרִים עָלֶיהָ שְׂכָאֲשֶׁר שָׁרָה,
לְחַמּוֹ חִילִים בְּסִינִים
לְפִלֵּס דֶּרֶךְ בְּהֶמוֹן
לְהַגִּיעַ אֶל שׁוּלֵי שְׁמֶלְתָהּ
לְנַשֵּׁק אֶת קִצּוֹת אֲצָבְעוֹתֶיהָ
לְשִׁים כֶּסֶף רִיאָל לְאוֹת תּוֹדָה
זְהֵרָה אֶלְפִסְיָה,
הַיּוֹם, נָתַן לְמִצָּא אוֹתָהּ
בְּאַשְׁקֵלוֹן, בְּעֵתִיקוֹת ג', לִיד לְשִׁכַת הַסֵּעַד,
רֵיחַ שִׁירִים שֶׁל קַפְסוֹת סְרָדִינִים עַל שְׁלֶחַן מִתְנַוֵּד בֵּין שְׁלֹשׁ רִגְלִים,
שְׁטִיחֵי מֶלֶךְ מְרֵהִיבִים, מְרַבֵּבִים עַל מִטַּת סוֹכְנוֹת,
וְהִיא בְּחִלּוֹק בְּקָר בְּהוּי
שְׁעוֹת בְּמֶרְאֶה
בְּצַבְעֵי אֶפֶר זֹלִים
וּכְשֶׁהִיא אוֹמְרָת:
מַחְמַד הַחֲמִישִׁי אִישׁוֹן עֵינָיו
אֵינָהּ מִבִּין בְּרָגַע הָרָאוֹן.
לְזְהֵרָה אֶלְפִסְיָה קוֹל צְרוּד,
לֵב צָלוּל וְעֵינַיִם שְׁבָעוֹת אֶהְבָּה.
זְהֵרָה אֶלְפִסְיָה.

הסבר והדגם כיצד החפצים בשיר מעצבים את השינוי שחל בחייה של זהרה אלפסיה.

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

דברי רקע ראשוניים / ארז ביטון

אָמִי אָמִי

מִכְפָּר הַשִּׁיחִים הַיִּרְקִים בִּירֶק אַחֵר.
מִמֶּנּוּ הַצִּפְרִים הַמְחֲלִיבוֹת חֶלֶב מִתּוֹק מְתוֹק,
מִמֶּנּוּ זְמִיר אֶלֶף לִילָה וְעוֹד לִילָה.

אָמִי אָמִי

שֶׁהֲרִחֲקָה רְעוֹת
בְּאַצְבָּעוֹת צֶרְדּוֹת
בְּהִלָּקְאוֹת חֹזָה
וּבְשֵׁם כָּל הָאֲמָהוֹת.

אָבִי אָבִי

אֲשֶׁר עָסַק בְּעוֹלָמוֹת
אֲשֶׁר קִדַּשׁ שְׁבִתוֹת בְּעָרָאק נָקִי
אֲשֶׁר הָיָה בָּקִי מֵאִין כְּמוֹהוּ
בְּהִלְכוֹת בֵּית כְּנָסֶת.

אָנִי אָנִי

שֶׁהֲרִחֲקָתִי עֲצָמִי
הֲרִחַק אֶל תּוֹךְ לְבִי
שֶׁכְּשֶׁהִכֵּל הָיוּ יָשָׁנִים
הָיִיתִי מִשְׁנֹן
הֲרִחַק אֶל תּוֹךְ לְבִי
מִסּוֹת קִטְנוֹת שֶׁל בֶּן
בִּיהוּדִית
מְרוֹקְאִית.

הסבר והדגם את משבר הזהות של הדובר, כפי שהוא בא לידי ביטוי בשיר.

בתשובתך כתוב גם על שני אמצעים אמנותיים המעצבים משבר זה.

15. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

תקציר שיחה / ארז ביטון

מה זה להיות אותנטי,
לרוץ באמצע דיזנגוף ולצעק ביהודית מרוקאית.
"אנא מן אלמגרב אנא מן אלמגרב"
(אני מהרי האטלס אני מהרי האטלס).

מה זה להיות אותנטי,
לשבת ברונל בצבעונין (עגאל וזרביה, מיני לבוש),
או להכריז בקול: אני לא קוראים לי זהר אני זיש, אני זיש (שם מרוקאי).
וזה לא, וזה לא,
ובכל זאת טופחת שפה אחרת בפה עד פקוע חניכים,
ובכל זאת תוקפים ריחות דחויים ואהובים
ואני נופל בין העגות
אובד בכליל הקולות.

כיצד הדובר מתאר את עצמו בשיר? הסבר והדגם את דבריך.

16. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

פגומים / ארז ביטון

עַל סֶף חֲצִי בֵּית בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל
עָמַד אָבִי
מַצְבִּיעַ לְצַדִּדִּים וְאוֹמֵר:
בְּהִרְסוֹת הָאֵלֶּה
נִבְנָה פֶּעַם מִטֶּבַח
לְבִשָׁל בּוֹ זֶנֶב לְוִיתָן
וְשׁוֹר הַבֶּרֶךְ,
וּבְהִרְסוֹת הָאֵלֶּה
נָקִים פָּנֵת תְּפִלָּה
לְמִצָּא מְקוֹם
לְמִקְדָּשׁ מְעֻט.
אָבִי נִשְׁאַר בְּסֶף
וְאֲנִי כָּל יָמִי
מַצִּיב פְּגוּמִים
אֶל לֵב הַשָּׁמַיִם.

כיצד ארבע השורות המסיימות את השיר מדגישות את ההבדל בין המשורר לאביו?

הסבר את דבריך.

פרק שני – סיפור קצר

ענה על שתיים מהשאלות 17-19 (לכל שאלה – 12 נקודות).

שים לב! בשאלות 17-18 אין לענות על פי הסיפור "סיפור אהבה".

17. ניגודים בסיפור (כמו ניגודים בין דמויות, בין מצבים, בין תפיסות עולם) תורמים להבנת המשמעות של הסיפור.

בחר בסיפור קצר שלמדת, תאר ניגוד אחד בסיפור, והסבר מה תורם ניגוד זה להבנת משמעותו.

18. בסיפורים קצרים רבים הדמות המרכזית עוברת תהליך של גילוי האמת על חייה. פֶּרֶט והסבר את הגורמים שהובילו את הדמות המרכזית לעבור תהליך כזה, לפי סיפור קצר שלמדת, והסבר את התוצאות של התהליך.

"סיפור אהבה" / אהרן אפלפלד

19. למקומות שונים הנזכרים ב"סיפור אהבה" או לציוני הזמן שבו (כמו תקופה, עונות השנה, חלקי יממה) יש תפקיד חשוב באפיון הדמויות ובתיאור מערכת היחסים ביניהן. מהו התפקיד של מקומות אנ של זמנים בסיפור זה? הסבר והדגם את דבריך.

פרק שלישי – דרמה

ענה על אחת מהשאלות 20-21 (26 נקודות).

שים לב! בשאלות 20-21 אפשר לענות רק על פי מחזה מודרני (מהמאה ה-19 או מהמאה ה-20).

20. אילו גורמים (אירועי העבר, הסביבה והאנשים בה, הפעולות, האופי ועוד) מעצבים את החיים ואת הגורל של דמות מרכזית במחזה המודרני שלמדת? הסבר והדגם את דברך.

21. רגשות חזקים כמו אהבה, שנאה, קנאה, נקמה מניעים את העלילה של מחזות רבים. הסבר והדגם קביעה זו על פי שתי סצנות מן המחזה המודרני שלמדת.

פרק רביעי – רומאן וספרי קריאה

ענה על אחת מהשאלות 22-23 (26 נקודות).

22. על פי רומאן שלמדת או ספר קריאה, הסבר כיצד המשפחה או היעדר המשפחה משפיעים על ההתנהגות של הדמות המרכזית ועל גורלה. בסס את דברך על שלוש דוגמאות מן הרומאן או מספר הקריאה.

23. לדמויות מְשֻׁנָּה ביצירה יש תפקידים שונים, כמו אפיון הדמות המרכזית, קידום העלילה ועוד. בחר בשתי דמויות מְשֻׁנָּה מרומאן שלמדת או מספר קריאה, תאר אותן, והסבר את תפקידן ברומאן או בספר הקריאה.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

נספח לשאלון 045, קיץ תשע"ב: תכנית הלימודים

שים לב: תכנית לימודים זו כוללת גם יצירות שבהתאם למיקוד הוצאו מתכנית הבחינה בקיץ תשע"ב

נושאי הלימוד לבחינה בספרות לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי 2 יחידות לימוד - שאלון מספר 045

1. מבנה תכנית הלימודים

קבוצות	פרקים
1. השירה העברית בימי-הביניים 2. שירת ביאליק 3. השירה העברית במאה ה-20	א. שירה
1. סיפורים של עגנון 2. סיפורים עבריים של יוצרים אחרים 3. סיפורים מתורגמים	ב. סיפור קצר
1. טרגדיה של סופוקלס או של שקספיר 2. דרמה מודרנית	ג. דרמה
1. רומאנים עבריים, נובלות עבריות 2. רומאנים מתורגמים, נובלות מתורגמות 3. רומאנים נוספים 4. ספרי קריאה עבריים 5. ספרי קריאה מתורגמים	ד. רומאן, נובלה, ספר קריאה

נספח לשאלון 045, קיץ תשע"ב

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

2. מבנה הבחינה

- כל פרקי הבחינה הם **חובה**.
 - הנבחן יענה על **שש** שאלות:
- בפרק א (שירה) יענה הנבחן על **שתי** שאלות. כל שאלה בפרק זה תתייחס לשיר אחר, ומשקלה יהיה 12 נקודות (סה"כ 24 נקודות).
- בפרק ב (סיפור קצר) יענה הנבחן על **שתי** שאלות. כל שאלה בפרק זה תתייחס לסיפור אחר, ומשקלה יהיה 12 נקודות (סה"כ 24 נקודות).
- בפרק ג (דרמה) יענה הנבחן על שאלה **אחת**. משקל השאלה יהיה 26 נקודות.
- בפרק ד (רומאן וספרי קריאה) יענה הנבחן על שאלה **אחת**. משקל השאלה יהיה 26 נקודות.
- הערה:** בחורף תשע"ב, בקיץ תשע"ג ובחורף תשע"ד מן השאלות בפרק "סיפור קצר" תהיה על הסיפור "סיפור אהבה" מאת אהרון אפלפלד. בקיץ תשע"ג ובחורף תשע"ד, **אחת** מן השאלות בפרק "סיפור קצר" תהיה על הסיפור "איש זקן מאוד עם כנפיים עצומות" מאת גבריאל גרסיה מארקס.

3. נושאי הלימוד

פרק א – שירה

קבוצה ראשונה – השירה העברית בימי-הביניים

יש ללמוד **שלושה** שירים – שיר **אחד** מכל קבוצה:

א. **ריה"ל:** יפה נוף; לבי במזרח; הציקתני תשוקתי

ב. **רשב"ג:** כתב סתיו; ראה שמש

משה אבן עזרא: קְתָנוּת פסים

ג. **רשב"ג:** כאבי רב

שמואל הנגיד: הים ביני ובינך; בכור אמי

קבוצה שנייה – שירת ח"נ ביאליק

יש ללמוד **שלושה** שירים – שיר **אחד** מכל קבוצה:

א. הקיץ גווע; פעמי אביב

ב. הכניסיני תחת כנפך; לנתיבך הנעלם; תרזה יפה

ג. לבדי; ואם ישאל המלאך

נספח לשאלון 045, קיץ תשע"ב

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

קבוצה שלישית – השירה העברית במאה ה-20

יש ללמוד חמישה שירים – שיר אחד מאת כל משורר.

רחל: רק על עצמי; פגישה חצי פגישה; זמר נוגה; מנגד

ל' גולדברג: מבית אמי (א'); חמסין של ניסן ("אכן אדע, זה יום ללא תמורה"); האמנם עוד יבואו ימים; סונט ט' מתוך "אהבתה של תרזה די-מון" ("מחלוני וגם מחלונך")

י' עמיחי: לא כברוש (שירים 1948–1962); משלושה או ארבעה בחדר (שירים 1948–1962); תיירים (שלושה גדולה: שאלות ותשובות); שיר 10 ("אני זוכר שאלה מספר לימוד החשבון") מתוך "טיול ישראלי" (פתוח–סגור–פתוח)

זלדה: שני יסודות; ציפור אחוזת קסם; כאשר היית פה; כל שושנה (שירי זלדה, הקיבוץ המאוחד, 1985)

א' ביטון: שיר זהרה אלפסיה; דברי רקע ראשוניים; פיגומים; תקציר שיחה (ציפור בין יבשות, הקיבוץ המאוחד, 1990)

פרק ב – סיפור קצר

בפרק שלוש קבוצות. יש ללמוד שישה סיפורים – שניים מכל קבוצה.

קבוצה ראשונה – סיפורים של עגנון

פרנהיים; הרופא וגרושתו; האדונית והרוכל; המטפחת; פנים אחרות; מדירה לדירה

קבוצה שנייה – סיפורים עבריים של יוצרים אחרים

ר' אלמוג: תיקון אמנותי (תיקון אמנותי)

א' אפלפלד: שלושה (עשן), המצוד (אדני הנהר)

ד' בארון: פראדל, שפרה (פרשיות)

י' בן נר: קולנוע, משחקים בחורף (שקיעה כפרית)

ס' ברדוגו: חיזו בטטה (ילדה שחורה)

י"ד ברקוביץ: כרת, תלוש (כתבי י"ד ברקוביץ)

ח' הזז: שלולית גנוזה (ריחיים שבורים)

י' הנדל: סיפור בלי כתובת (כסף קטן)

ס' ליברכט: תפוחים מן המדבר (תפוחים מן המדבר)

נספח לשאלון 045, קיץ תשע"ב

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

א' מגד: יד ושם (ישראל חברים)

מ' מגן: פטרו (כפתורים רכוסים היטב)

ע' עוז: דרך הרוח (ארצות התן)

י' קנז: התרנגולת בעלת שלוש הרגליים (מומנט מוסיקלי)

א' קרת: צפירה (צנורות)

י' שבתאי: הסתלקות (הדוד פרץ ממריא)

ג' שופמן: הערדל (כל כתבי ג' שופמן, כרך א)

י' שטיינברג: העיוורת (כתבי י' שטיינברג)

ב' תמוז: תחרות שחייה (אנטון הארמני)

קבוצה שלישית – סיפורים מתורגמים

י' אידריס: תחנה (מקום על פני האדמה)

י' באבל: בן הרבי, מעשה בשובכי (סיפורים)

י' בשביס זינגר: המפתח (המפתח)

נ' גוגול: האדרת (האדרת וסיפורים אחרים)

א' הנרי: אחרי עשרים שנה (אחרי עשרים שנה)

ג' דה מופאסאן: העלמה פרל (הירושה)

נ' מחפוז: אחרי עשרים שנה (מקום על פני אדמה)

ו' נבוקוב: רגע של חסד (תריסר רוסי)

ג'ד סלינג'ר: יום נפלא לדגי בננה (תשעה סיפורים)

ג' פיילי: שיחה עם אבי (סימן קריאה 16, 17, 1973)

א' פינק: הגן המפליג למרחקים, מול הראי (מול הראי)

א"פ צ'קוב: יגון; כינורו של רוטשילד (הגברת עם הכלבלב ועוד סיפורים)

ר' קרבר: דבר קטן וטוב; נוצות (דבר קטן וטוב)

הערה: בחורף תשע"ב, בקיץ תשע"ג ובחורף תשע"ד, אחת מן השאלות בפרק "סיפור קצר" תהיה על הסיפור "סיפור אהבה" מאת אהרון אפלפלד. בקיץ תשע"ג ובחורף תשע"ד, אחת מן השאלות בפרק "סיפור קצר" תהיה על הסיפור "איש זקן מאוד עם כנפיים עצומות" מאת גבריאל גרסיה מארקס.

נספח לשאלון 045, קיץ תשע"ב

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

פרק ג – דרמה

בפרק שתי קבוצות. יש ללמוד שני מחזות – אחד מכל קבוצה.

קבוצה ראשונה – טרגדיה (של סופוקלס או של שקספיר)

סופוקלס: אנטיוגונה ; אדיפוס המלך

שקספיר: המלט ; מקבת ; המלך ליר ; אותלו

קבוצה שנייה – דרמה מודרנית

ה' איבסן: בית בובות

פ' דירמנט: ביקור הגברת הזקנה

ט' ויליאמס: ביבר הזכוכית, חשמלית ושמה תשוקה

ח' לוין: חפץ

א' מילר: מותו של סוכן

ב"צ תומר: ילדי הצל

פרק ד – רומאן, נובלה, ספר קריאה

בפרק הזה חמש קבוצות. יש ללמוד אחת משתי האפשרויות האלה :

1. **שני רומאנים (או רומאן ונובלה) – אחד מן הקבוצה הראשונה ואחד מן הקבוצה השנייה.**

2. **רומאן אחד בלבד מן הקבוצה השלישית.**

בנוסף לכך יקרא הנבחן במהלך לימודיו לפחות שני ספרי קריאה : ספר קריאה אחד מן הקבוצה

הרביעית וספר קריאה אחד מן הקבוצה החמישית.

נספח לשאלון 045, קיץ תשע"ב

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

רומאן ונובלה

קבוצה ראשונה – רומאנים עבריים / נובלות עבריות

רומאנים

א' אפלפלד: קטרינה

ד' גרוסמן: יש ילדים זיגוג

א"ב יהושע: המאהב

ס' מיכאל: חצוצרה בוואדי

א' נבו: ארבעה בתים וגעגוע

ע' עוז: קופסה שחורה

א' עמיר: תרנגול כפרות

נובלות

ביאליק חיים נחמן: מאחורי הגדר

בן נר יצחק: עתליה

יהושע אברהם ב': שלושה ימים וילד

סרי דן בניה: עוגיות המלח של סבתא סולטנא

קבוצה שנייה – רומאנים מתורגמים / נובלות מתורגמות

רומאנים

א' אזאר: כל החיים לפניו

א' דה בלזק: אבא גוריו

י' בשביס זינגר: העבד

י' גולדינג: בעל זבוב

ב' מלמוד: העוזר

א' קאמי: הזר

פ' לוי: הזהו אדם

נספח לשאלון 045, קיץ תשע"ב

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

נובלות

אייטמטוב צ'ינגיס: ג'מילה

הראבל בוהומיל: העיירה שבה נעצר הזמן

בולגאקוב מיכאיל: לב של כלב

המינגוויי ארנסט: הזקן והים

זיסקינד פטריק: היונה

מלוויל הרמן: ברטלבי

קבוצה שלישית – רומאנים נוספים

א' קאמי: הדבר

פ"מ דוסטויבסקי: החטא ועונשו

ל' טולסטוי: אנה קארנינה

ש"י עגנון: סיפור פשוט

מ' בולגאקוב: האמן ומרגריטה

ג"ג מרקס: מאה שנים של בדידות

ספרי קריאה

קבוצה רביעית – ספרי קריאה עבריים

א' אפלפלד: כל אשר אהבתי

ד' בן-אמוץ: לזכור ולשכוח

ב' ברבש: מיי פירסט סוני

ב' גור: אבן תחת אבן

ד' גרוסמן: מישהו לרוץ איתו

א' דגן: ליצני החצר

ס' ליברכט: איש ואישה ואיש

נספח לשאלון 045, קיץ תשע"ב

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

ש' לפיד: גיא אוני

מ' מגן: בשוכבי ובקומי, אישה

ע' עוז: פנתר במרתף

ק' צטניק: השעון

ד' רביניאן: סמטת השקדיות בעומריג'אן

ב' תמוז: חיי אליקום ; מינוטאור

י' רותם: קריעה

קבוצה חמישית – ספרי קריאה מתורגמים

פ' אוסטר: המצאת הבדידות ; מר ורטיגו

ג' אורוול: 1984

מ' בקר: יעקב השקרן

א' ברונטה: אנקת גבהים

מ' האדון: המקרה המוזר של הכלב בשעת לילה

א' המינגווי: הזקן והים

פ' זיסקינד: סיפורו של מר זומר

ל' טולסטוי: מות איוון איליץ'

ה' לי: אל תיגע בזמיר

א' מוריס: פרחי הירושמה

א"מ מולינה: ירח מלא

ס' מירביליס: המורה זהובת העיניים

ג'ד סלינג'ר: התפסן בשדה השיפון

א' קאמי: אדם הראשון

ג"מ קוטזי: הברברים באים

א' קרטס: ללא גורל